

NOVÝ TURNOVSKÝ PANTHEON

Jitka Petrušková

Muzeum Českého ráje v Turnově 2003

© Jitka Petrušková 2003

Nový turnovský Pantheon byl vydán s podporou Města Turnov

I tebe*Marie Vítězslava Ježková*

Městečko rodné o čtyřech věžích
 na hrudi s Pannou Marií,
 i tebe často blahoslavím
 za světlé chvíle života,
 za slunné cesty po návrších,
 za rozhled, jenž se rozvíjí
 do horských svahů, do širých lad,
 za dobrý pohled dobrých lidí.
 A za pohostinství. – Nemám hlad.
 Mám koutek k práci. Mám kde spát.

K dějům tvým běžným nevšímavou,
 lhostejnou, chladnou snad se zdám –
 a přece často jak mlčky se šinou
 za noci hodina za hodinou,
 s tajenou úzkostí dech tvůj měřím,
 tlukotu srdce naslouchám.
 A noc je tichá. Mlčí hvězdy
 v prostoru stříbrně zašeřeném...

Znovu ti věřím,
 když procitne ráno a oknem vidím,
 nehlučnou ulicí jak se ztrácí
 muži a ženy k pokojné práci.
 Myslící lidé – ne už stroje!
 Plamínky vykvetlé na boží louce.
 Věřím jim. Srdcem je hledám.

S myšlenkou zjasněnou znovu sedám
 k dennímu dílu u klavíru,
 k hlavičkám neklidným, světlým i tmavým.
 Tázavě ulpívám na každé líci,
 v oči se nořím, po duši pátrám
 vzrušeně, horoucně hledající
 paprsek živé krásy
 po tvůrčí ruce harmonické.
 V ovzduší plném hudební vláhy
 den za dnem plyne. – Hudba se rozplývá.
 Lidé se ztrácejí... Za malou chvíli
 na křídlech tónů – obláček bílý –
 i moje já vplyne do vesmíru,
 daleko nad tvoje vyčnílé střechy,
 městečko rodné o čtyřech věžičkách,
 na hrudi s Pannou Marií.
 Daleko, daleko – –

Ale až půjdu,
 nevzbudím žal, ani nemoudré vzdechy,
 pořádek města neporuším.
 Odejdu po špičkách – za jinou hudbou – – –

(Ze sbírky *Na struně nejtíšší ...*, Praha 1923)

Historické události, které jsme si zvykli nazývat ustálenými termíny a označovat strohými letopočty, ožívují skutečné životy lidí a jejich osudy. Nahlížíme do nich rádi. Abychom poměřovali zkušenosti předků s osudy vlastními, nacházeli mezi nimi spojitosti a hledali životní inspiraci. O zmapování *slavných turnovských jmen* se pokusily všechny předchozí generace. Redaktor Václav Kudrnáč přispěl skromným sešitkem *Naši vynikající rodáci. Turnovský pantheon* (Havlíčkův Brod, b. d.). Kapitolou o turnovských rodácích uzavírá své *Dějiny města Turnova nad Jizerou* Justin Václav Prášek (Turnov 1879). *Uměleckým místopisem našeho domova*, široce pojatou kulturní studií z r. 1932, zveřejněnou v pamětním tisku *Padesát let spořitelny městské v Turnově*, zasvěceně promluvil profesor Josef Vítězslav Šimák. Nejpilnějším sběratelem údajů a dokladů o turnovských osobnostech, své současníky nevyjímaje, byl autor řady medailonů malíř Karel Kinský. Doba mu bohužel nedovolila rozdělit se s námi o poklady z jeho vlastního archivu osobností ucelenější formou. Posledním, kdo k tomu dostal příležitost, byl prof. Ladislav Kadava v tisku turnovské knihovny, nazvaném prostě *Turnov* (Turnov 1959). Turnovský hřbitov, který se stal místem posledního odpočinku mnoha významných Turnováků, přímo vybízí k pokračování. Některá jména jsme někdy slyšeli, některá známe a některá máme ještě v živé paměti. Projděme se zde proto v tichém zamyšlení, aby *zapomenutých* jmen bylo v Turnově co nejméně.

Chrám Narození Panny Marie v Turnově

Hřbitov i chrám se nacházejí na místě, které je úzce spjato s nejstaršími dějinami Turnova. Původně zde stával v roce 1424 husity vypálený dominikánský klášter, přiléhající ke kostelu, s velkou pravděpodobností také dřevěnému. Konvent byl založen v polovině 13. století dost možná dříve, než bylo vysazeno samo budoucí město. Víme, že nejdéle v první polovině 16. století byl kostel obnoven místním bratrským sborem, který jej krátce využíval ke svým bohoslužbám. Až do první vlny pobělohorské rekatolizace ve dvacátých letech 17. století potom kostel sloužil protestantské většině (novoutrakvisté či luteráni) místního obyvatelstva. V roce 1643 utrpěl farní kostel Panny Marie (označovaný v pramenech jako *větší* nebo *Klášter*) dalším ničivým požárem během švédské okupace, ale již od následujícího roku probíhala v širokém okolí sbírka na jeho znovu vystavění, takže záhy opět mohl sloužit věřícím. Osud kostela Narození Panny Marie měl být naplněn rozkazem císaře Josefa II., který místo povolení dalších oprav rozhodl o jeho uzavření, odsvěcení a proměně ve vojenské skladiště. P. Fortunátu Durychovi se podařilo na Josefově nástupci císaři Leopoldovi II. vymoci zrušení původního přísného verdiktu a chrám mohl být v roce 1791 *po přiměřené opravě znovu bohoslužbě odevzdán*. V roce 1821 se stal novým majitelem města a patronem mariánského kostela Jan Lexa z Aehrenthalu. Ten o dva roky později svatostánek uzavírá s předsevzetím vybudovat na jeho místě

chrám zcela nový. Základní kámen k novostavbě však položil až 25. června 1825 jeho syn Alois Lexa.

Dnešní novogotickou podobu získal chrám podle plánů pražského architekta Martina Hausknechta v letech 1825–1853. Opuka pro stavbu se lámala za *hrubým mostem* u kapličky sv. Jana pod Skaličkou. Z mašovské obecní kroniky se navíc dozvídáme, že mezi tamními dělníky bylo *k Boží slávě toho chrámu skrz požehnání toho vystavění chrámu sedum osob, které stejného příjmení se nazývali, tj. příjmením Anjelé, a též také přivážel tu forotu sedlák příjmením Anjel*. Ani to však stavbu neuchránilo před problémy. Nedostatečná hloubka základů věže, navíc i v kombinaci s nestabilním podložím, zapříčinila její naklánění. Proto Alois Lexa v roce 1838 povolal architekta Karla Augustina Schramma ze Žitavy, jenž měl nepříjemnou situaci vyřešit. Vybudování vlastního chrámu pak bylo svěřeno architektu Bernardu Grueberovi, který stavbu dokončil v roce 1853, ovšem bez věže v původně plánované podobě. A tak konečně mohl tři dny po svátku Narození Panny Marie, 11. září 1853, litoměřický biskup Augustin I. Bartoloměj Hille novou turnovskou dominantu vysvětit. Po vzniku samostatného Československa krátce v letech 1920–1924 využívala chrám nově vzniklá Církev československá.

Trojlodní chrám Narození Panny Marie patří k nejmohutnějším novogotickým stavbám ve střední Evropě. Boční lodě o délce 45,5 m jsou o celou třetinu nižší než loď hlavní (délka 57 m a výška k temeni klenby 28,5 m). Vnitřní šířka je u všech stejná – 19 metrů. Kněžiště uzavírá klenba hvězdicová, lodě křížová.

Vnitřní prostor osvětluje v každé lodi sedm oken zdobených postavami českých světců a patronů (sv. Josef, sv. Prokop, sv. Jiří, sv. Jan Nepomucký, sv. Zikmund, sv. Kosma a Damian, sv. Cyril a Metoděj, sv. Václav, sv. Norbert, sv. Anežka, sv. Vojtěch, Nejsvětější Trojice, sv. Ludmila – výjimku tvoří vyobrazení českých korunovačních klenotů a sv. Cecílie, patronky hudby, v průčelí za varhanami). Okna byla pořízena v letech 1896–1897 z darů turnovských kněží, občanů a korporací.

Novogotickému slohu odpovídá také chrámový interiér, jemuž vévodí třídílný hlavní oltář z dílny Josefa O. Krannera s obrazem Narození Panny Marie od libereckého malíře Rudolfa Müllera. Kompletního restaurování se celý vnitřní prostor poprvé dočkal v roce 1931. Dílčí stavební úpravy probíhaly vždy po etapách, nejrozsáhlejší za přispění Města Turnov v roce 2003.

Oddělení A

1. Památník padlým vojákům Rudé armády

Autorem pomníku, zbudovaného nákladem tehdejšího MěstNV Turnov v roce 1949, je sochař Antonín Hrdlička.

2. Matěj Koťátko

1858–1935

Dlouholetý činovník turnovského Sokola (členem 53 let), od roku 1894 byl řádným a až do své smrti zůstal čestným starostou. Zahájil a dokončil stavbu Sokolovny (1896–1898). Stal se také prvním starostou zřízené *Sokolské župy Ještědské*.

3. Václav Kudrnáč

1855–1923

Zakladatel a redaktor *Hlasů a Listů Pojizerských* (1886), propagátor turistiky a Českého ráje. Ve svém domě (*U Kudrnáčových hodin*) v Turnově zřídil první turistickou poptavárnu (informační středisko). Autor a vydavatel prvních turistických průvodců, adresářů Turnova a řady regionálně vlastivědných tisků i pohlednic. Přední činovník *Okrašlovacího spolku v Turnově* (1881), vydavatel první turistické mapy Českého ráje (1910).

4. PhDr. Petr Tamchyna

1943–1980

Historik umění, malíř, grafik a ilustrátor. Absolvent FF UK (dějiny umění a estetika) a Akademie výtvarných umění v Praze. Malíř osobitého stylu a nezaměnitelného rukopisu s expresivně lyrickým pojetím malby, který se rád nechával inspirovat pocitem domova a Jizerou, řekou svého dětství. Ilustrační tvorbou se prosadil i v zahraničí (Mezinárodní bienále grafiky Lublaň, 1967).

5. Karel Bavor

1890–1931

Zakladatel mistrovské nemocenské pokladny a tajemník *Okresní jednoty společenstev*, vynálezce elektrických zapalovačů.

6. Emilie Schmidtová

1836–1866

Operní pěvkyně, primadona divadel v Praze, Lublani, Štýrském Hradci, Hannoveru a Darmstadtu. Největšího úspěchu dosáhla v Gounodově *Faustovi* v roli Markétky, kterou zpívala v darmstadtské dvorní opeře. Pohostinsky vystupovala ve Vídni, v Brně, Mariboru, Mohuči a ve Frankfurtu nad Mohanem. Přítelkyně K. H. Borovského byla pražskou rodačkou. Přesto se k Turnovu, kde prožila s rodiči své dětství, hlásila jako ke svému rodnému městu a přála si zde být také pochována. Autorem pomníku z červeného a karelského mramoru je sochař Emanuel Max, bratr Josefa, jenž vytvořil Pannu Marii na turnovské kašně.

Oddělení B

7. František Šlechta

1855–1927

Zakladatel stejnojmenné firmy na broušení drahých a syntetických kamenů, imitací, českých granátů, markasitů a chatonů. Firma *Šlechta* vlastnila část nalezišť na Madagaskaru, odkud dovážela surové drahokamy – smaragdy, turmalíny a akvamaríny. Dodala mj. kameny pro restaurátorské práce ve svatováclavské kapli v chrámu sv. Víta a pro karlštejnskou kapli sv. Kříže. Zakladatel a člen mnoha spolků, institucí a dobročinných organizací (Šlechtův stůl pravdy), spoluzakladatel SUPŠ Turnov (1884) a Městské spořitelny, člen Národohospodářského ústavu při České akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze.

8. Miloš Votrubec

1881–1930

Malíř – krajinář a portrétista, jeden ze zakladatelů a členů *Turnovského díla* (1927). Další z malířů Turnovska okouzlený krásou zdejší krajiny, celoživotně inspirovaný Jizerou a jejími půvabnými zákoutími i rozkvetlými loukami, ctitel Valdštejna, Trosek a Hrubého Rohozce. Rodný kraj neoslavil pouze štětcem, ale i veršem. Svými portréty charakterizoval řadu turnovských osobností. Ruský legionář.

9. Dalibor Šrámek

1943–1960

Astronom.

10. Isidor Háek

1838–1906

Starosta Turnova (1889–1897).

11. Otakar Fiala

1908–1964

Učitel, herec a režisér. Celoživotní člen Spolku divadelních ochotníků *Antonín Marek*.

12. Rodina Valhova, Plíhalova

Rodina zakladatelů (1929) brusírny perli a imitací drahých kamenů.

RNDr. Josef Plíhal

(1904–1973)

Starosta Turnova (1938–1941).

13. J. a M. Pácalovi

Jan Pácal

Zahradník, majitel zahradnictví v Turnově – Benátkách. Pečoval o turnovské sady a ostatní městskou zeleň. Významný turnovský bibliofil, přítel malíře Karla Vika.

Oddělení C

14. Antonín Horáček

1871–1954

Učitel, ředitel dívčí měšťanské školy, hudební skladatel. Činovník Zpěváckého spolku *Antonín Dvořák a Turnovského orchestrálního sdružení*, jeden z Dvořákových sychrovských spolubesedníků. Nadšený Sokol a propagátor Junáka.

15. Ladislav Vele

1906–1953

Malíř, grafik a scénograf, člen *Turnovského díla*. Absolvent pražské umělecko-průmyslové školy (žák prof. Zdeňka Kratochvíla), působil jako profesor kreslení na reálném gymnáziu v Pardubicích. Motivy Suchých skal, Malé Skály, Kozákova, Kunětické hory, barevné kytice – to jsou nejčastější náměty Veleho – malíře. Přidat ovšem musíme ex libris (více jak 120 knižních značek) a přes 50 scénických výprav pro Východočeské divadlo v Pardubicích a Horácké divadlo v Jihlavě.

16. Rodina Šolcova

JUDr. Václav Šolc

1861–1932

Starosta Turnova (1923–1927).

MUDr. Jiří Šolc

1898–1971

Praktický lékař. Ochránce památek a přírody. Jeho zásluhou byl v roce 1955 Český ráj vyhlášen první chráněnou krajinnou oblastí v Československu. Svými fotografiemi dokumentoval nejen památky a přírodu, ale i historické události (soubory fotografií z března 1939 nebo května 1945). Připomeňme ještě jeho dlouholetou spolupráci s turnovským muzeem, především v oborech mineralogie a etnologie. Člen Sokola.

MUDr. Marie Šolcová

1896–1983

Dětská lékařka. Pod rodným jménem Marie Harvanová publikovala v regionálním tisku řadu veršů.

Ing. Jan Šolc

1909–1989

Hutní inženýr.

17. Rod Laufbergrův

MUDr. Vilém Laufberger

1811–1898

Praktický lékař. Předseda Zpěváckého spolku *Antonín Dvořák*, v jehož čele stál plných 35 let (1863–1898).

Univ. prof. MUDr. Vilém Laufberger

1890–1986

Lékař – kardiolog, profesor UK Praha, zakládající člen ČSAV.

Oddělení D

18. Věra Viednerová, roz. Junová

1903–1942

Regionální autorka – básnířka. Tiskem vyšly dvě lyrické sbírky *Hvězdy nad střechou* a *Odkud a kam*.

19. Antonín Hrdlička

1882–1967

Sochař, pedagog. Absolvent pražské výtvarné akademie (1907–1910), žák J. V. Myslbeka. V letech 1939–1940 působil jako učitel modelování na turnovské šperkařské škole.

Autor pamětní desky Antonínu Dvořákovi na zámku Sychrov a Památníku padlých na zdejších hřbitově.

20. Pplk. ing. – F/Lt Karel Drbohlav

1913–2000

Důstojník Československé armády; stíhač u 310., 313. a 601. stíhací peruti RAF v Anglii.

21. Lothar Suchý

1873–1959

Novinář, dramatik, spisovatel a překladatel. Gymnaziální studia započal v Mladé Boleslavi a maturoval v Příbrami. Pokračoval studiem práv a filosofie ve Vídni, kde také zahájil svou novinářskou dráhu. Později se stal redaktorem *Venkova* a dopisovatelem *Národní politiky* i *Národních listů* v Paříži.

V četných recenzích a fejetonech referoval o francouzské kultuře, divadle a literatuře. Tento zájem přivedl Suchého k překladům francouzských autorů – Rostanda, Bernarda, Donnaye. Jediný ve své době přeložil celé Baudelairovy *Květy zla*. Jako blízký druh a starší spolužák Karla Tomana se hlásil k mladší literární generaci devadesátých let 19. stol., seskupené kolem *Moderní revue*. Tiskem vydal básnické sbírky *Kniha lyriky* a *Stará jablň*.

Největších úspěchů dosáhl Suchý jako dramatik, uváděný v Uránii, ve Vinohradském, Švandově, Realistickém a Národním divadle. Z jeho dramatické tvorby jmenujme alespoň hru *David*, veršované drama s biblickým námětem, a *Hrstku věrných*, věnovanou procesu s Omladinou. V dramatické básni *Červánky svobody* oživil události bouřlivého roku 1848, jako vzpomínku na otce, který po boji na barikádách utekl z Prahy a usadil se v Turnově. Tato otcova dramatická životní peripetie způsobila, že se syn Lothar stal turnovským rodákem.

Suchý byl jedním z mála literátů, který ač pamětník Jana Nerudy, zažil počátky vysílání Československé televize. Televizního zpracování se dočkala jeho bouřlivá komedie *Bosonohá tanečnice*, uvedená pod názvem *Hamilton a spol.* Suchý zemřel několik dní před premiérou svého *Davida* v divadle v Mostě, na počátku zkoušek *Kosteckého fraucimoru*, který studovalo divadlo v Karlových Varech a mladoboleslavské divadlo chystalo jeho uvedení přímo na hradu Kosti. Lothar Suchý je nositelem Tylovy ceny za dramatickou tvorbu (1948).

22. Josef Pecina

Zástupce jednoho z nejstarších turnovských kamenářských rodů, syn Vilém byl majitelem brusírny drahých kamenů a továrny na odznaky a bižutérii.

23. MUDr. Vojtěch Renč

1889–1959

Lékař – bakteriolog, básník. Povolání lékaře, zabývajících se mj. výzkumem léčby rakoviny (lék Cancrolysin), ho zavedlo do Ostravy. Do literatury vstoupil několika lyrickými básnickými sbírkami věnovanými Turnovsku, jako např. *Rodnému kraji*, *Motivy z Českého ráje*, *Reflexe domova* a *Návraty mládí*; v *Ostravských rorátech* naopak oslavil své nové působiště.

24. Josef Brožek

1875–1935

Lidový spisovatel (povídkář a dramatik), autor próz pro děti. Témata čerpaná z regionu zpracoval jednoduchou nenáročnou formou s mravním náboženským naučením. Publikoval v regionálním tisku. V Loučkách založil *Spořitelní a záložní spolek* i dramatický kroužek, v Turnově působil od roku 1923 jako železniční úředník.

25. Josef Durych

1898–1973

Sochař, malíř a grafik, ciselér, jeden ze zakladatelů a členů *Turnovského díla*. Absolvent pražské umělecko-průmyslové školy (žák prof. Horejce a Brunnera). Jako pedagog působil na průmyslové škole v Hradci Králové, šperkařské škole v Turnově a sklářské škole v Železném Brodě.

Výtvarník s velkým smyslem pro linii, čistotu formy a detail, vynikající v drobnomalbě a drobnokresbě. Tyto přednosti uplatnil v tvorbě ex libris a ciselérských pracích. Připomenout lze jeho úspěšnou účast na výstavě dekorativního umění v Paříži (1925).

Oddělení E**26. Rodina Mayova**

Majitelé jedné z nejúspěšnějších turnovských kamenářských firem *May & Palma*, specializované na broušení granátů. Filiálka v německém Pforzheimu, obchodní kontakty s USA a Austrálií.

27. Rodina Boháčkova**Josef Boháček**

1853–1932

Majitel firmy *Dr. Fotr & Boháček – první české strojítovárny na motouz a provaznické výrobky* (1872). Mecenáš turnovského muzea (v roce 1927 odkázal muzeu jeho dnešní budovu ve Skálově ulici čp. 71), spolu s manželkou zakladatel a přispěvatel řady spolků, dobročinných organizací a nadací. Autorem pomníku je sochař Vilém Amort.

28. Karel Svoboda – Škréta (Don Carlos el Bohemo)

1860–1940

Malíř – portrétista a restaurátor působící řadu let u španělského královského dvora v Madridu. Pro syna ohrazenického učitele, který ke svému příjmení po otci připojil rodné jméno matky, to byla jistě velmi úspěšná kariéra.

Dráhu malíře započal v sedmdesátých letech 19. století na pražské malířské akademii, kde absolvoval elementární, přípravnou a antickou školu. Soukromým učitelem a rádcem ve studiu podobizen se mu stal malíř Václav Brožík. Své první portréty vystavoval Svoboda na Zemské jubilejní výstavě v Praze v roce 1891. Před koncem století odešel do Mnichova a studia skladby i harmonie barev ho přivedla do Paříže, kde se mj. velmi sblížil s dalším českých malířem Vojtěchem Hynaisem. Do Španělska přichází už jako znalec obrazů a techniky starých mistrů ve službách císaře Františka Josefa I. s úkolem doplnit vídeňskou habsburskou galerii kopiemi madridských originálů. Po 15 letech plných slávy a přízně španělské královny-regentky Marie Kristiny, kterou dokonce portrétoval, se v roce 1912 s nejvyššími poctami, vyznamenáními a velkou uměleckou sbírkou vrací zpět do Prahy.

Zakotvil v ateliéru *U Modré štiky* vedle sochaře Emanuela Kodeta, který se mu stal životním přítelem. Existenční problémy řešil prodejem vzácných obrazů. Teprve v roce 1935 byl jmenován profesorem pražské akademie, zemřel 13. 1. 1940 těsně před svými osmdesátými narozeninami. Odhalením pomníku 7. 12. 1941 na zdejším hřbitově se s malířem Svobodou rozloučilo nejen Turnovské dílo, ale i přítel – sochař Emanuel Kodet.

29. Josef Khun

1866–1941

Varhaník, sbormistr, hudební skladatel. Spolužák a osobní sekretář J. B. Foerstra, učitel hudby, účastník obou Dvořákových turnovských koncertů (1879, 1892), patřil i k Mistrovým sychrovským spolubesedníkům (s K. Tichým a Dr. Al. Göblem). Dlouholetý sbormistr Zpěváckého spolku *Antonín Dvořák* (1898–1911, 1921–1941), 56 let ředitel kůru.

30. Rodina Petrnoušková

Ladislav Petrnoušek

1912–1997

Nestor turnovských *kantorů* a divadelníků. Celoživotní člen ochotnického spolku *Antonín Marek*. Dnes jeho jméno nese v Turnově udělovaná divadelní cena.

31. Josef Florián

1885–1947

Vlastenec, bojovník za práva českých menšin, první český knihkupec v Jablonci nad Nisou.

32. Karel Vik

1883–1964

Malíř a grafik, mistr barevného dřevorytu, jeden ze zakladatelů *Turnovského díla*. Po dvou letech studií na tkalcovské škole v Lomnici nad Popelkou nastoupil do speciálky prof. Rudolfa z Ottenfeldu na Akademii výtvarných umění v Praze (1902–1908). Hlávková nadace mu umožnila podniknout několik studijních cest (Německo, Itálie, Dalmácie), kde maloval hlavně krajiny a zátiší.

Od roku 1914 se plně věnuje dřevorytu – cykly *Na horách* a *V Tatrách* zahajuje tuto nejvýznamnější část své tvorby. Největší uznání mu ovšem přinesl barevný dřevoryt – cykly *Severní a Střední Čechy, Praha, Český ráj* i pětibarevný dřevoryt *Panorama Prahy*. Za vrchol Vikovy grafické tvorby je považováno *Slovensko*, kde autor prezentuje 127 dvou až devíti barevných dřevorytů. Výčet jeho díla bude úplnější, přidáme-li rozsáhlou řadu novoročenek, ex libris,

pohlednic, plakátů, sérii poštovních známek, samostatnou ilustrační knižní tvorbu i scénografickou práci pro turnovské sokolské divadlo.

Karel Vik byl jedním ze zakladatelů *Hollara* (1917), členem *Salonu d'Automne* v Paříži, nositelem čestných cen (výroční cena Josefa Mánesa, čestná cena za grafiku, 1943) a účastník nekonečné řady samostatných i souborných výstav. Svými pracemi je zastoupen v domácích i zahraničních muzeích a galeriích.

Zdenka Sajícová, roz. Křepinská

1895–1987

Celoživotní členka Spolku divadelních ochotníků *Antonín Marek*, dlouholetá spolupracovnice turnovského muzea v oboru národopisu (turnovský kraj).

33. Emil Horna

1858–1936

Rytec – glyptik, profesor SUPŠ Turnov (1886–1922), spolupracovník rytce Karla Zapa.

34. Pomník s Ukřižováním

Petr František Krejčí

1796–1870

Od roku 1828 děkan turnovský, kapitulní děkan pražský (u sv. Víta) a titulární biskup oropský (Itálie).

Zakladatel nadace pro turnovské studenty a velký obdivovatel ochotnického divadla. Na počest jeho 40. narozenin sehráli turnovští *divadlomilové* hru *Loupež* a výtěžek z představení byl odevzdán ve prospěch chudých. Při znovu vysvěcení zdejšího chrámu P. Marie (11. 9. 1854) pronesl slavné kázání a zřídil svým nákladem oltář, zasvěcený památce sv. Cyrila a Metoděje (vysvěcen 1862). Jeho nákladem pořízen i kříž s Ukřižováním. (Při pohledu od kostela P. Marie hrobka a pomník, na které jsou čtyři desky, číslovány proti směru hodinových ručiček.)

1) *Já jsem cesta, pravda a život. Jan 14,6.*

2) *Kdo věří ve mne, byť i umřel, živ bude. Jan 11,15.*

3) *Nejdůstojnější Pan // Petr Frant[išek] Krejčí // biskup Oropeský a // Kapit [ulní] děkan Pražský // znak // nar[ozen] v Březině 27. června 1796, // zemř[el] v Praze 4. července 1870, //odpočívá co bývalý děkan // Turnov[ský] v středu osady své.*

4) *Bdětež, neb nevíte dne ani hodiny. Mat[ouš] 25,13.*

Blason znaku:

Štít dělený břevnem, na něm srdeční štítek s pěti hvězdami ve třech řadách nad sebou (2 – 1 – 2). Štít je položen na procesní kříž uprostřed, vpravo mitra, vlevo berla (ven obrácená) a převýšen kloboukem se šesti střapci po každé straně.

Komentář ke znaku: Pražské arcibiskupství má, stejně jako pražská katedrální kapitula, ve znaku zlaté břevno v černém poli; hvězdy upomínají na biskupství oropské (Santuario di Oropa má však na štítě hvězdu osmihrotou). Klobouk se šesti střapci, kříž, berla a mitra znakem sídelního biskupa. (*Robert R. Novotný*)

Oddělení F

35. Josef Žák

1880–1944

Starosta Turnova (1931–1941).

36. Rodina Šantrochova**Plk. – F/Lt Josef Štrégl**

1905–1954

Důstojník Československé armády; pilot u 311. bombardovací perutě RAF v Anglii.

37. Jindřich Vievegh

1862–1912

Činovník turnovského Sokola. Za jeho náčelnictví započala stavba Sokolovny (1896).

Oddělení G**38. Sestry Proškovy****Eleonora Prošková**

1844–1910

Učitelka, zakladatelka sbírky lidového textilu v turnovském muzeu.

Marie Prošková

1858–1932

Učitelka, autorka první stálé národopisné expozice muzea z roku 1927.

39. Abigail Horáková (vlastním jménem Hedvika Černovická)

1871–1926

Recitátorka, herečka (členka Budilovy divadelní společnosti) a spisovatelka.

Autorka divadelních her *Dolorosa*, *Ejhle člověk*, *Žena legionářova* uváděných ve Švandově, Vinohradském a Národním divadle. Hry *Libuňský jemnostpán* (Antonín Marek), *Jarní vody* a *Prstýnek* (vznik této hry s kamenářskou tematikou inicioval J. V. Šimák) čerpají z turnovského prostředí. S manželem Jožou Horákem, recitátorem, byli zakladateli prvního českého profesionálního divadla poezie.**40. Pavel Glos**

1903–1985

Kazatel jednoty bratrské, regionální autor (*Na bratrské faře*, *Město na hoře ležící*, *Na horách*, *Marie Škopánová*). Jako účastník domácího protifašistického odboje vězněn gestapem, umlčen i v období normalizace po roce 1970. Nositel Československého válečného kříže I. stupně.**František Chleboun**

1866–1945

Kazatel jednoty bratrské. Misijní zástupce v Jižní Africe (působil mezi Kafry), vydavatel misijního časopisu *Radostné poselství*.

41. PhDr. Lumír Jisl, Csc.

1921–1969

Archeolog, člen Archeologického ústavu ČSAV, dlouholetý spolupracovník turnovského muzea, známý vědeckými výzkumy Dálného východu (Mongolsko).

42. František Xaver Drozen

1898–1972

Mistr houslař, pokračovatel staré pražské houslařské školy. Ve své turnovské dílně zhotovil přes 700 mistrovských nástrojů (housle, violoncella a violy) pro české (orchestr ND Praha), evropské i zámořské orchestry (filharmonie Chicago), získal uznání a ceny doma i v zahraničí (zlatá medaile, Paříž 1932). Drozenovy housle si z Turnova odvezli Jan Kubelík, Josef B. Foerster, Otakar Ševčík, Josef Muzika i David Oistrach. Ruský legionář.

43. Karel Kinský

1901–1969

Malíř a grafik, jeden ze zakládajících členů Turnovského díla. Absolvent umělecko-průmyslové školy v Praze (žák prof. V. H. Brunnera). Mistr drobnokresby, mj. autor několika desítek souborů ex libris. Jednatel Turnovského díla. Kronikář Turnova a Spolku divadelních ochotníků *Antonín Marek*. Spolupracovník turnovského muzea, autor celé řady regionálně vlastivědných tisků a organizátor mnoha vlastivědných a výtvarných výstav.

Oddělení H**44. P. Josef Svoboda**

1834–1905

Turnovský děkan, zakladatel kláštera milosrdných sester sv. Kříže v Turnově.

45. Václav Palma

1859–1911

Obchodník drahokamy; společník firmy *May & Palma*.

46. Štábní rotmistr – W/O Ludvík Košek

1916–1944

Nižší důstojník Československé armády, pilot u 311. bombardovací peruti RAF v Anglii. Zahynul 13. července 1944 během návratu z operačního letu společně se svou osádkou při havárii letounu Consolidated B-24 Liberator GR Mk. V (volací znak *L*, BZ 717) u Marlborough Village v hrabství Devonshire. Pochován na hřbitově Weston Hill, Plymouth, Devonshire, číslo hrobu C-RC-18046. Na rodinném hrobě umístěna pouze pamětní deska.

47. Rod Josefa Ježka**Marie Vítězlava Ježková**

1872–1951

Klavíristka (žačka prof. H. Konrádové) a učitelka hudby, básnířka. Tiskem vyšly dvě sbírky lyrických veršů *Preludia* a *Na struně nejtišší*.

48. Michal Kotler

1800–1879

Obchodník s drahokamy a cestovatel, známý mj. svou sibiřskou cestou za diamanty a zlatými ložisky na Jeniseji (1841). Vlastenec patřící k turnovským národním obrozencům (účastník revolučních událostí roku 1848 v Praze), inspicient – správce sbírek NM v Praze. Velitel turnovské Národní gardy, zakladatel první turnovské mateřské školky, první Turnovák očkovaný proti neštovicím.

Část nábřeží Jizery, kde stával Kotlerův dům, dnes nese jeho jméno.

49. Rodina Riegrova a Votrubcova

Významný rod mlynářů na Podkostelním mlýně a majitelů elektrárny (zal. 1906). Příbuzenská spřízněnost s rodem semilských Riegrů, hruboskalských Rezníčků a rodinou malíře Jana Prouška.

50. Jaroslav Roubíček

1900–1969

Rytec – glyptik, člen *Turnovského díla*. Absolvent šperkařské školy v Turnově a umělecko-průmyslové školy ve Pforzheimu. Jako glyptik se věnoval především rytí šlechtických erbů (křišťálové intaglie, onyxové kameje). Zakladatel vlastního ryteckého podniku v Turnově (1927).

Oddělení I**51. Univ. prof. MUDr. Josef Bárta**

1888–1949

Lékař – chirurg; profesor Lékařské fakulty UK Praha.

52. Pavel Suchomel

1948–1997

Judista, držitel III. Danu, trenér TJ Turnov.

54. Václav Kulich

1876–1944

Člen okresního zastupitelstva. Činovník Sokola – starosta *Sokolské župy Ještědské*. Autor *Pamětí okresu turnovského za světové války a z doby státního převratu* (1925).

Oddělení J

55. Dělnická tělovýchovná jednota

Památník členů DTJ umučených a padlých v letech 1939–1945.

56. Rodina Müllerova

Majitelé turnovské knihtiskárny. Firmu založili Václav Müller starší a Josef Janků v roce 1914, pokračovateli byli Zdeněk Müller a Václav Müller mladší. Za jejich působení dosáhla tiskárna největších úspěchů tiskem řady známých edic pro renomovaná pražská nakladatelství, např. *Evropský literární klub*. Vydávání týdeníku *Hlasy Pojizerské*, literární revue *Sever a východ* a její samostatné stejnojmenné edice současných autorů (redigovali mj. J. Knap, Fr. Křelina, J. Knob), tisk barevných dřevorytů Karla Vika.

57. Rodina Hakenova

Bohumír (Mirek) Haken

1926–1999

Herec, režisér, celoživotní člen a kronikář Spolku divadelních ochotníků *Antonín Marek*. Spoluzakladatel *Spolku rodáků a přátel Turnova*, jehož jméno zůstane spojeno s obnovou kašny na turnovském náměstí. Kronikář Sokola.

58. František Weit

1857–1936

Člen výboru pro postavení Městské spořitelny (1906–1907, architekt Jan Heindl), člen jejího výboru a ředitelstva (1902–1919). První zasedání výboru spořitelny v nové budově na náměstí se konalo 20. 12. 1907, předsedou byl zvolen PhMr. Josef Radský, starosta Turnova.

59. Václav Šetřil

1816–1890

Rytec kovů a glyptik. Jeho bratr František Šetřil (1813–1889) působil jako dvorní rytec ve Vídni. Rodina vlastnila usedlost *Šetřilovsko*, která dala jméno budoucí části města.

60. Max Laupy

1911–1969

Malíř, profesor SUPŠ Turnov. Dlouholetý člen a scénograf Spolku divadelních ochotníků *Antonín Marek*, autor turnovského betlému, který Turnováci každoročně obdivují v kostele P. Marie.

Alois Göbl

1841–1907

Patronátní komisař rohanského sychrovského panství. Nadšený hudebník, obdivovatel a důvěrný přítel Antonína Dvořáka. Skladatel u Göbla v období 1877–1896 prožil několikrát letní prázdniny. *Hymnus k nejsvětější Trojici*, který zkomponoval Dvořák na Sychrově (1870), byl určen přímo pro Göblův sytý baryton. Vzájemné upřímné přátelství dokládá i Göblovo kmotrovství Dvořákových dětí.

Kontakty s přáteli – hudebníky navázal Göbl již v době pražských studií. Byl zakládajícím členem *Mahulíkovců*, umělecké společnosti přátel Antonína Dvořáka,

jež se scházela ve stejnojmenné restauraci v Myslíkově ulici (patřili k nim vedle členů Českého kvarteta, K. Bendl, J. B. Foerster, V. J. Novotný aj.). Göbl byl činovníkem a sólistou Zpěváckého spolku *Antonín Dvořák*. Díky němu věnoval Dvořák spolku *Čtyři smíšené sbory, op. 29* a provedl v Turnově dva koncerty (1879, 1892). Sbor skladateli poděkoval čestným členstvím a tři dny po Mistrově smrti přijal do názvu Dvořákovo jméno (1904).

61. Josef Varcl

1881–1953

Malíř, průmyslový výtvarník, pedagog, člen *Turnovského díla*. Absolvent keramické školy v Bechyni a mj. i speciálky dekorativní a figurální malby na umělecko-průmyslové škole v Praze (žák prof. Lišky, J. Preislera, K. V. Maška). V Praze přijal i své první učitelské místo. Nejdéle však působil jako učitel dekorativního kreslení na šperkařské škole v Turnově (1908–1939). Realizoval řadu fresek a sgrafit v kostelech i soukromých vilách, v roce 1912 vyzdobil vestibul turnovské šperkařské školy. Spolupracoval s architektem Gočárem. Zakladatel *Turnovského díla* a správce turnovského muzea.

62. Hugo Kepka

1889–1912

Novinář, redaktor národně socialistických listů na Mostecku, sympatizující s hnutím české mládeže. Redigoval *Stráž českého severu* spojenou s bojem za práva českých menšin. Zemřel tři měsíce po propuštění z těžkého pankráckého vězení. Autor tří básnických sbírek, jedna z nich, *Několik výkřiků do vřavy*, vyšla tiskem.

63. Rodina Šimáková

Josef Šimák

1842–1914

Učitel, ředitel turnovských škol, předseda Zpěváckého spolku *Antonín Dvořák* (1899–1906).

Univ. prof. PhDr. Josef Vítězslav Šimák

1870–1941

Historik, první profesor vlastivědy na UK Praha, současník a spolužák prof. Josefa Pekaře. Autor řady vědeckých prací, nejvýznamnější z nich *Středověká kolonisace v zemích českých* (1938). Další věnovány regionální historii – *Příběhy města Turnova nad Jizerou I. a III. díl* (1903, 1904), *Kniha o Housce* (1930), *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Turnovském* (1909). Na vydávání vlastivědného sborníku *Od Ještěda k Troskám* (1922–1938) se podílel jako hlavní spolupracovník redakce i autorstvím nejkvalitnějších článků a studií. Zásadně přispěl k zachování a částečnému zpracování archivu města a k vybudování turnovského muzea.

Oddělení K

64. Rod Vojtěcha Maška

Vojtěch Mašek

1829–1902

Ředitel zahrad knížete Rohana na Sychrově. Zakladatel a majitel zahradnického závodu, známého dodnes pod názvem *Maškovy zahrady* (založen roku 1873). Věhlas získaly okrasné dřeviny, různé druhy ovocných stromů (*Maškova švestka*, jabloně) včetně ořešáků, zelenina, *Maškova jahoda*. Výpěstky putovaly do celého světa, již před více jak 100 lety uměla firma zasílat rostliny přes rovníkové pásmo.

65. Bohuslav Finke

1895–1987

Odborný učitel, ředitel chlapecké měšťanské školy. Sbormistr (1941–1958, 1971–1976) Zpěváckého spolku *Antonín Dvořák*, ale též klavírista a jeho kronikář. Člen *Turnovského orchestrálního sdružení*, kde hrál na violu.

Organizátor *Dvořákova Turnova a Sychrova* i *Turnovských hudebních večerů* (Kruh přátel hudby), zakládající člen *Společnosti Antonína Dvořáka* v Praze.

Radioamatér (*Radioklub Turnov*), koncesionář vysílačky OK 1 FK, nadšený turista a sokol.

66. Rod Josefa Ježka

Josef Ježek

1875–1952

Zlatník – klenotník, absolvent turnovské šperkařské školy, vlastní firmu založil v roce 1906. Starosta Okresní nemocenské pojišťovny, hasičského sboru v Turnově, první čestný předseda *Podpůrné jednoty Jana Žižky z Trocnova*, předseda Zpěváckého spolku *Antonín Dvořák* (1929–1952) a *Řemeslnicko-dělnického podporujícího spolku*, člen městského zastupitelstva.

Oddělení L

67. P. Václav Fortunát Durych

1735–1802

Duchovní řádu nejmenších bratří – pavlánů (vysvěcen 1758), provinciální vikář v Praze, filolog – orientalista (znalost 17 jazyků). Působil jako lektor hebrejštiny, aramejštiny a řečtiny ve Vídni. Společně s Františkem Faustinem Procházkou byl autorem nového českého překladu Bible.

V. F. Durych je považován za zakladatele moderní slavistiky (*Bibliotheca Slavica*, 1795). Byl přítelem a blízkým spolupracovníkem Josefa Dobrovského.

V Literárním archivu Památníku národního písemnictví je dnes v rámci Durychovy pozůstalosti, kterou po smrti přítele odvezl Dobrovský z Turnova do Prahy, mj. uložena jejich vzájemná korespondence z let 1778–1800.

Durych se vrátil do svého rodiště v roce 1796. Část města, kde prožil konec života, nese dnes jeho jméno.

68. Rod Čerynů**Vilém Čeryn**

1869–1949

Režisér a maskér. Spolku divadelních ochotníků *Antonín Marek* zůstal věrný plných 62 let. Jako režisér uvedl na ochotnickou scénu 220 her, ke kterým většinou vypravil i vlastní scénu. Tento úctyhodný počet představuje celou jednu třetinu všech představení nastudovaných spolkem v letech 1869–1949.

Základ vlásenkářskému a maskérskému umění dal Vilémovi otec Šimon Čeryn, zručný holič, známý taneční mistr a malíř betlémů. Vilémova matka Rosálie pocházela z rodiny turnovských Durychů, její dědeček Josef Durych byl bratrancem Václava Fortunáta.

69. Rodina Radských

Majitelé *staré lékárny* v Hluboké ulici.

PhMr. Josef Radský

1864–1932

Starosta Turnova (1899–1919).

70. Kajetán Tichý

1859–1937

Řídící učitel, varhaník, dirigent a hudební skladatel (autor 226 opusů). Velký obdivovatel Antonína Dvořáka, jeden z jeho sychrovských spolubesedníků. Zakladatel a dlouholetý dirigent *Turnovského orchestrálního sdružení*.

71. Narcisa Koliňová – Možná

1879–1943

Operní pěvkyně. Absolventka konzervatoře v Lausanne a soukromá žačka Marie Sittové. Sopranistka ovládající umění koloratury, měla ve svém rejstříku víc jak třicet velkých partů světového i českého repertoáru – životní rolí se jí stala Recha v Halévyho *Židovce*. Členka operních souborů divadel v Bernu, Gdaňsku, ve Frankfurtu nad Mohanem, v Essenu, Cáchách, Teplicích a Plzni pod uměleckým jménem Coli. V Národním divadle (1905) zůstalo jen u tří vystoupení – hostování v Mascagniho *Sedláku kavalírovi* (Santuzza), Wagnerově *Tannhäuserovi* (Alžběta) a samozřejmě v Halévyho *Židovce* (Recha). Svou kariéru ukončila v Plzni (roku 1908) rolí Kněžny z Dvořákovy opery *Šelma sedlák*.

Vrátila se na rodný turnovský Shořalý mlýn, aby se plně věnovala záchraně rodinné živnosti. Stala se úspěšnou podnikatelkou, členkou výboru zemského ústředí mlynářů a redaktorkou *Mlynářských listů* i obětavou aktivní členkou charitativních spolků. V roce 1912 se provdala za ing. Zdenko Možného, pod jehož vedením se i elektrárna stala úspěšným turnovským podnikem.

K uměleckému světu ji poutaly už jen návštěvy přátel. Přivítala zde houslistu Františka Ondříčka, zpěvačky Emu Destinnovu a Marii Sittovou, herečku Otýlii Sklenářovou – Malou a malířku Zdenku Braunerovou. Z politiků např. bratry Grégry a Karla Kramáře.

Ing. Zdenko Možný

1877–1941

Inženýr Ringhofferovy strojírny v Praze, manžel Narcisy Koliňové – Možné. Majitel Shořalého mlýna a elektrárny v Turnově (v roce 1886 zřízeno pro mlýn elektrické osvětlení, první v Turnově; od roku 1907 osvětlení města).

72. Ing. Jan Skála

1816–1889

Stavatel silničních a vodních staveb (mostů, viaduktů). Jako vyučený kamenář a zedník odešel v roce 1834 do Vídně, kde o osm let později úspěšně absolvoval polytechniku. V roce 1851 začíná jeho cesta po Dunaji, spojená s nejobtížnějšími úkoly na regulaci tohoto evropského veletoku. Stává se zároveň inspicentem silničních staveb v Uhrách. Na odpočinek odchází ve funkci stavebního rady (Solnohrad, 1886). Zemřel ve Welsu v Horních Rakousích, odkud byl jako čestný občan Turnova převezen do rodného města. Dle vlastních plánů a svým nákladem (60 tisíc zlatých) postavil městský sirotčinec (1882) ve Skálově ulici, v jehož prospěch připsal později dalších 51 tisíc zlatých.

73. Rodina Knopova**Josef Knop**

1818–1874

Karel Knop

1859–1931

Rod turnovských stavitelů (přestavba mariánského kostela a radnice).

Karel Knop

1897–1955

Učitel hudby, varhaník, sbormistr, ředitel kůru, hudební skladatel.

Karel Knop

1920–1998

Učitel, celoživotní člen a dlouholetý jednatel Zpěváckého spolku *Antonín Dvořák*, organizátor *Kruhu přátel hudby a Turnovských hudebních večerů*.

Oddělení M**74. Zdeněk Hradilák**

1938–1988

Divadelní a filmový herec. Působil v moravských divadlech, popularitu mu přinesla role Jotidoma v televizním seriálu *Kamenný řád*.

86. František Petr Marek

1790–1871

Obchodník s drahokamy, cestovatel, bratr P. Antonína Marka. Skromné rodinné poměry po smrti otce mu nedovolily studovat. Nemohl tedy následovat příkladu svého bratra Antonína a vyučil se truhlářem. Z neúspěchu v řemesle a na radu bratrovu hledal záchranu v obchodu s drahokamy.

V roce 1827 se vydal poprvé a sám, s uzlem na zádech, na obchodní cestu do Evropy – přes Německo a Skandinávii do Ruska. Vybaven byl jen kalendářem výročních trhů v různých městech, který mu pořídil bratr Antonín. A měl úspěch. Na druhou cestu do Ruska se vypravil společně se synovcem Michalem Kotlerem už o rok později a v letech 1829–1831 následovala cesta třetí.

V roce 1832 zamířil na východ znovu. Tentokrát už jel na voze a usadil se natrvalo v Petrohradě, kde působil jako dodavatel a odhadce drahých kamenů carského dvora. Zve k sobě i své synovce, Michala a Františka Kotlerovy. František zůstává jako společník firmy, která fungovala do roku 1917. Na konci života se František Marek vrací jako zámožný obchodník do Turnova. Vlastní nadací iniciuje v roce 1865 založení a stavbu nové odborné školy (místo domu *Na Babyloně* na náměstí).

Jan Šolc

1801–1874

Turnovský děkan. Připomenout si zaslouží zejména jeho podíl na parlamentárním jednání o záchranu města při obsazení Turnova pruským vojskem v červnu 1866.

75. Rodina Hermanova

Majitelé brusírny drahých kamenů *Herman – Palma*, zpracovávající domácí i zahraniční surovinu, která pronikla na světové trhy. Úspěšná účast na světových výstavách v Rio de Janeiru (1922), v Barceloně (1929) a v Chicagu (1933).

František Herman

1873–1937

Zakladatel firmy (1911). Postavil nový firemní obchodní dům (*Mezi mosty*), v průčelí zdobený sousoším *Brusiči* od Josefa Drahoňovského.

Zakládající člen *Muzejního spolku* a první předseda přírodovědného odboru turnovského muzea, který vznikl jeho zásluhou z výtěžku kamenářské výstavy v roce 1930 (první muzejní prezentace drahých kamenů a kamenářské síně).

76. PhDr. Jindřich Metelka

1854–1921

Středoškolský pedagog (hlavním oborem zeměpis), kartograf a geograf. Poslanec říšské rady a zemského sněmu, kde obhajoval práva českého menšinového školství, zasedl i v prvním Národním shromáždění Československé republiky. Předseda *Ústřední matice školské* (1912), od roku 1902 člen a později (1919) viceprezident Zemské školní rady (péče o české školy v pohraničí). Zvolen mimořádným členem Královské české společnosti nauk a České akademie věd a umění.

Jeho jméno dnes nesou turnovské městské sady a byl mu zde vybudován pomník.

77. Karel Sobotka

1843–1912

Jeden ze zakladatelů Spolku divadelních ochotníků *Antonín Marek* (1869). Autor jubilejního tisku *Z paměti Spolku vojenských vysloužilců v Turnově* (1888).

78. Jan Prousek

1857–1914

Malíř, ilustrátor. Žák akademií v Praze, ve Vídni, v Mnichově a Karlsruhe, znalec a dokumentátor umělecko-historických památek a lidové architektury Pojizeří.

Zakladatel turnovského muzea (1886), ve svém domě *U Českého granátu* shromáždil rozsáhlé umělecko-historické sbírky. Spolupracovník Sokola a turnovských spolků (mj. ochotnického a divadelního). Organizátor řady uměleckých výstav (např. českých malířek). Jeho sen o zřízení spolku

sdužujícího malíře, sochaře a další umělce se naplnil až založením *Turnovského díla* v roce 1927.

Přátelil se s Mikolášem Alšem a celou řadou českých i zahraničních umělců a spisovatelů (rozsáhlá korespondence je uložena v jeho osobním fondu v turnovském muzeu). Přídomek *umělec domova* mu náleží plným právem.

Oddělení N

79. Rodina Karčova

Antonín Karč

1879–1952

Šperkař – návrhář, výborný ciselér, člen *Turnovského díla*, pedagog. Absolvent umělecko-průmyslové a modelářské školy (žák Stanislava Suchardy) v Praze. Profesor odborného kreslení (od roku 1908) a ředitel (1920–1939) šperkařské školy v Turnově.

Jako malíř se věnoval dokumentaci roubených lidových staveb Pojizeří (přes 50 olejů). Propagátor turistiky, autor první turistické mapy Českého ráje (1910). Spolupracovník Národního muzea v Praze v oboru mineralogie.

80. Rodina Jiránkova

Jan Jiránek

1856–1925

Majitel nejstarší, původně Slukovy (založena 1871) turnovské tiskárny. Jeho litografie a světlotisky prosluly i v zahraničí. Jeden z prvních vydavatelů barvotiskových pohlednic u nás (1898) – dle návrhů malířů J. Prouska a Fr. Kavána.

V roce 1906 pro něho postavil architekt J. Heindl novou secesní budovu tiskárny v zahradě na rohu dnešní Sobotecké a Palachovy ulice. Náčelník Sokola (1883–1890), kdy byla po sedmileté pauze obnovena činnost spolku.

81. Ing. Stanislav Tomeš

1885–1955

Stavitel turnovských vodáren a vodovodů. Majitel závodu na výrobu čerpadel a armatur, zařízení lázní, ústředního topení parou i horkým vzduchem (založen 1910). Z vodohospodářských staveb měl pro Turnov největší význam vodojem na Károvska z let 1928–1929 o objemu 1 700 hl a dokončení úpravy vodovodu ze Šlejferny. Italský legionář.

Oddělení O

82. Jiří Prudič

1923–1994

Sochař a průmyslový výtvarník, pedagog. Absolvent SUPŠ Turnov (obor kovorytectví) a Vysoké školy umělecko-průmyslové v Praze, žák sochařské školy (specializace na kov) profesora Jana Nušla (1945–1950).

Učil na SUPŠ Turnov a do roku 1970 byl i jejím ředitelem. Pod jeho vedením realizoval kolektiv profesorů školy kopie českých korunovačních klenotů – Svatováclavské koruny a žezla pro světovou výstavu v Montrealu (1967).

83. Antonín Rous

Jedna z obětí květnových bojů roku 1945. V sobotu 5. května byl zelinář Rous smrtelně zraněn při přestřelce před turnovskou spořitelnou.

84. Dr. William Beardmore

1877–1959

Novinář, dopisovatel anglických listů. V roce 1937 byl vyznamenán Řádem bílého lva IV. třídy a od roku 1941 žil se svou manželkou v Turnově – Daliměřicích.

Oddělení T

85. Vojenský hřbitov

Upraven péčí Města Turnova, otevřen 28. 10. 2000. Autorem památníku je Petr Smetana (absolventská práce SUPŠ Turnov).

1914–1918

69 jmen vojáků z bojišť I. světové války, kteří zemřeli v turnovských lazaretech.

1939–1945

Mikuláš Šaja

Vojín Svobodovy čs. samostatné brigády v Sovětském svazu.

Jmenný rejstřík

Rejstřík je řazen abecedně. Hvězdička (*) před jménem označuje *Turnov* jako místo narození. Odlišná rodiště jsou, pokud byla zjištěna, uváděna v hranaté závorce za jménem. Okresy odpovídají stavu v době jejich zániku k 31. prosinci 2002. Velké písmeno lomené pořadovým číslem označuje oddělení hřbitova a číslo umístění hrobu v plánu.

B

Bavor, Karel (1890–1931), *A/5*
 *Bárta, Josef, univ. prof. MUDr. (1888–1949), *I/51*
 Beardmore, William, Dr. (1877–1959) [*Stafford, Anglie], *O/84*
 Boháček, Josef (1853–1932) [*Domousnice, okres Mladá Boleslav], *E/27*
 Brožek, Josef (1875–1935) [*Loučky, okres Semily], *D/24*

Č

*Čeryn, Vilém (1869–1949), *L/68*

D

Dělnická tělovýchovná jednota, *J/55*
 *Drbohlav, Karel, Pplk. ing. – F/Lt (1913–2000), *D/20*
 Drozen, František Xaver (1898–1972) [*Tatobity, okres Semily], *G/42*
 *Durych, Josef (1898–1973), *D/25*
 *Durych, Václav Fortunát P. (1735–1802), *L/67*

F

*Fiala, Otakar (1908–1964), *B/11*
 Finke, Bohuslav (1895–1987) [*Hrachovice, okres Semily], *K/65*
 Florián, Josef (1885–1947), *E/31*

G

Glos, Pavel (1903–1985) [*Nová Paka, okres Jičín], *G/40*
 Göbl, Alois (1841–1907) [*Rožďalovice, okres Nymburk], *J/60*

H

*Haken, Bohumír (Mirek) (1926–1999), *J/57*
 Hák, Isidor (1838–1906) [*Studenec, okres Semily], *B/10*
 Herman, František (1873–1937), *M/75*
 Horáček, Antonín (1871–1954) [*Radvánovice, okres Semily], *C/14*
 Horák, Joža [*Radvánovice, okres Semily], *G/39*
 *Horáková, Abigail (1871–1926), *G/39*
 Horna, Emil (1858–1936), *E/33*
 *Hradilák, Zdeněk (1938–1988), *M/74*
 Hrdlička, Antonín (1882–1967) [*Praha], *D/19*

CH

Chleboun, František (1866–1945) [*Hrádek, okres Ústí nad Orlicí], *G/40*

J

*Ježek, Josef (1875–1952), *K/66*
 *Ježková, Marie Vítězslava (1872–1951), *H/47*
 Jiránek, Jan (1856–1925) [*Čtveřín, okres Liberec], *N/80*
 Jisl, Lumír, PhDr. Csc. (1921–1969) [*Svijanský Újezd, okres Liberec], *G/41*

K

Karč, Antonín (1879–1952) [*Mníšek pod Brdy, okres Příbram], *N/79*
 Kepka, Hugo (1889–1912) [*Klatovy], *J/62*
 Khun, Josef (1866–1941) [*Nová Paka, okres Jičín], *E/29*
 *Kinský, Karel (1901–1969), *G/43*
 Knop, Josef (1818–1874), *L/73*
 Knop, Karel (1859–1931), *L/73*
 *Knop, Karel (1897–1955), *L/73*
 *Knop, Karel (1920–1998), *L/73*
 *Koliňová – Možná, Narcisa (1879–1943), *L/71*
 *Košek, Ludvík, štábní rotmistr – W/O (1916–1944), *H/46*
 *Kotler, Michal (1800–1879), *H/48*
 Kožátko, Matěj (1858–1935) [*Loukovec, okres Mladá Boleslav], *A/2*
 Krejčí, Petr František P. (1796–1870) [*Březina, okres Mladá Boleslav], *E/34*
 Kudrnáč, Václav (1855–1923) [*Hořice, okres Jičín], *A/3*
 Kulich, Václav (1876–1944), *I/54*

L

Laufberger, Vilém, MUDr. (1811–1898), *C/17*
 *Laufberger, Vilém, univ. prof. MUDr. (1890–1986), *C/17*
 Laupy, Max (1911–1969), *J/60*

M

*Marek, František Petr (1790–1871), *M/86*
 Mašek, Vojtěch (1829–1902) [*Dolní Lukavice, okres Plzeň-jih], *K/64*
 Mayovi, rodina, *E/26*
 Metelka, Jindřich, PhDr. (1854–1921) [*Svémyslice, okres Praha-východ], *M/76*
 Možný, Zdenko, ing. (1877–1941), *L/71*
 *Müllerovi, rodina (Václav starší a mladší, Zdeněk), *J/56*

P

Palma, Václav (1859–1911), *H/45*
 Památník padlým vojákům Rudé armády, *A/1*
 Pácal, Jan, *B/13*
 Pecina, Josef, *D/22*
 *Petrnoušek, Ladislav (1912–1997), *E/30*
 Plíhal, Josef, RNDr. (1904–1973) [*Koberovy, okres Jablonec nad Nisou], *B/12*
 Pomník s Ukřižováním, *E/34*
 Prošková, Eleonora (1844–1910), *G/38*
 Prošková, Marie (1858–1932) [*Praha], *G/38*
 Prousek, Jan (1857–1914) [*Svijany – Podolí, okres Liberec], *M/78*
 *Prudič, Jiří (1923–1994), *O/82*

R

Radský, Josef, PhMg. (1864–1932), *L/69*
 *Renč, Vojtěch, MUDr. (1889–1959), *D/23*
 Riegrovi, rodina, *H/49*
 *Roubíček, Jaroslav (1900–1969), *H/50*
 Rous, Antonín (†1945), *O/83*

S

- *Sajícová, roz. Křepinská, Zdenka (1895–1987), *E/32*
- Schmidtová, Emilie (1836–1866) [*Praha], *A/6*
- *Skála, Jan, ing. (1816–1889), *L/72*
- *Sobotka, Karel (1843–1912), *M/77*
- Suchomel, Pavel (1948–1997), *I/52*
- *Suchý, Lothar (1873–1959), *D/21*
- *Svoboda, Josef P. (1834–1905), *H/44*
- *Svoboda – Škréta, Karel (1860–1940) [*Ohrazenice, okres Semily], *E/28*

Š

- *Šetřil, Václav (1816–1890), *J/59*
- Šimák, Josef (1842–1914) [*Všechov, okres Tábor], *J/63*
- *Šimák, Josef Vítězslav, univ. prof. PhDr. (1870–1941), *J/63*
- *Šlechta, František (1855–1927), *B/7*
- Šolc, Jan (1801–1874), *M/86*
- *Šolc, Jan, ing. (1909–1989), *C/16*
- *Šolc, Jiří, MUDr. (1898–1971), *C/16*
- Šolc, Václav, JUDr. (1861–1932) [*Lično, okres Rychnov nad Kněžnou], *C/16*
- Šolcová – Harvanová, Marie, MUDr. (1896–1983) [*Praha], *C/16*
- Šrámek, Dalibor (1943–1960), *B/9*
- Štrégl, Josef, Plk. – F/Lt. (1905–1954), *F/36*

T

- Tamchyna, Petr, PhDr. (1943–1980) [*Praha], *A/4*
- Tichý, Kajetán (1859–1937) [*Jičín], *L/70*
- Tomeš, Stanislav, ing. (1885–1955) [*Černíkovice, okres Plzeň-sever], *N/81*

V

- Varcl, Josef (1881–1953) [*Bechyně, okres Tábor], *J/61*
- Vele, Ladislav (1906–1953) [*Mukařov, okres Jablonec nad Nisou], *C/15*
- Viednerová, roz. Junová, Věra, (1903–1942) [*Břehy, okres Mladá Boleslav], *D/18*
- Vievegh, Jindřich (1862–1912), *F/37*
- Vik, Karel (1883–1964) [*Hořice, okres Jičín], *E/32*
- Vojenský hřbitov, *T/85*
- Votrubcovi, rodina, *H/49*
- *Votrubec, Miloš (1881–1930), *B/8*

W

- Weit, František (1857–1936), *J/58*

Ž

- Žák, Josef (1880–1944), *F/35*

Prameny, použitá literatura a tisk

Předkládaný výčet si v žádném případě nečiní nárok na úplnost. Rozhodli jsme se uvést pouze obecnější přehled použitých pramenů, literatury a dobového tisku. Domníváme se, že zatěžovat čtenáře úplnými citacemi by bylo pro potřeby této publikace samoučelné.

Státní okresní archiv Semily, Archiv města Turnov (částečně uspořádaný fond)
Státní okresní archiv Semily, Okresní úřad Turnov (zejména operáty ke sčítání lidu 1869–1921)

Státní okresní archiv Semily a Muzeum Českého ráje Turnov, Kartotéka osobností okresu Semily
Muzeum Českého ráje Turnov, Osobní fond Karel Kinský (1901–1969)

Hlasy Pojizerské, čtrnáctideník 1886–1917; dále jako týdeník s podtituly *Listy Pojizerské* a *Pojizerské listy* 1918–1930
Listy Pojizerské, čtrnáctideník 1887–1917
Pojizerské listy, týdeník 1931–1948

Od Ještěda k Troskám, vlastivědný sborník, ročníky 1–16 (1922–1938)
Na památku 60 let Sokola turnovského 1862–1922. Turnov 1922.
Padesát let Spořitelny městské v Turnově. Turnov 1932.
130 let pěveckého sboru Antonín Dvořák v Turnově 1861–1991. Ed. Karel Knop. Turnov 1991.
Turnov město a jeho kraj. Národohospodářská propagace Čech a Moravy, řada A, sv. XXV, Praha 1941.

FINKE, Bohuslav: *Soupis veřejně přístupných památek po skladatelích a hudebních vědcích v okrese Semily*. Strojopis, Turnov 1981.
Týž: *Alois Göbl (1841–1907)*. Strojopis, Turnov 1982.
KADAVA, Ladislav: *Turnov*. Turnov 1959.
KARPAŠ, Roman: *Liberecká unie výtvarných umělců*. Liberec 1994.
KUDRNÁČ, Václav: *Naši vynikající rodáci. Turnovský pantheon*. Havlíčkův Brod, b.d.
PLCH, Jaromír: *Souhvězdí domova. (O životě a díle básníků a spisovatelů Českého ráje)*. Liberec 1960.
PRÁŠEK, Justin Václav: *Dějiny města Turnova nad Jizerou v Boleslavště*. Turnov 1879.
PRAŽÁK, Albert: *Nezapomenutelní z Turnovska*. Soukromý tisk k 75. výročí založení Jiránkovy tiskárny. Turnov 1946.
TOMAN, Prokop: *Nový slovník československých výtvarných umělců*. Díly 1 a 2; dodatky. Praha 1994⁴.

Rozsah medailónků v žádném případě nevyovídá o významu jednotlivých osobností, nejčastěji je ovlivněn množstvím dostupných materiálů. Samotný přehled si nečiní nárok na úplnost, doplňte ho každý ve svém srdci!

Poděkování patří všem Turnovákům, kteří přispěli projevem zájmu a radou.

Tiráž

Jitka Petrušková:
NOVÝ TURNOVSKÝ PANTHEON

Vydalo Muzeum Českého ráje v Turnově za přispění Města Turnov v roce 2003.
Odpovědný redaktor Robert R. Novotný.